

ЯК НАВЧАТИ ДОРΟΣЛИХ: НОТАТКИ З РЕГІОНАЛЬНОЇ ЛІТНЬОЇ АКАДЕМІЇ КРАЇН СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА

Регіональна Літня Академія для представників країн Східного Партнерства, робота якої тривала

2 – 9 червня 2015 р., є важливою подією в галузі ос-віти дорослих в Україні. Це четвертий проєкт, органі-зований за ініціативи і фінансової підтримки представництва DVV International в Україні. Йдеться про особливе середовище для особистісного й професійного зростання, набуття вмій і навичок, а також практичне використання здобутих знань у практичній діяльності.

Цьогоріч слухачі Академії зустрілися у мальовничому куточку нашої країни – с. Спаре Село Львівської обл. на базі відпочинку «Бухта Вікінгів». Тематичну спрямованість діяльності нинішньої Академії окрес-лено питаннями професійної підготовки фахівців для освіти дорослих. Роботу Академії було організовано у форматі інноваційної освітньої, культурно-просвіт-ницької програми, яка стала уособленням гармоній-ного поєднання неформального навчання, удосконалення знань і професійної майстерності, пе-редачі досвіду й зв'язку поколінь педагогів і представ-ників НГО, а також різнобічного спілкування з можливістю відвідування духовних святинь Львівщини, повноцінного відпочинку різновікових учасників цього міжнародного проєкту.

Навчання в Академії передбачало поєднання ін-терактивних форм групової та індивідуальної роботи, й спрямовувалося на підтримку підготовки фахівців з освіти дорослих для зміцнення освіти впродовж життя в Україні, Молдові, Білорусі. На навчання до Академії було запрошено співробітників національних офісів DVV International, представників недержавних громад-ських організацій, фахівців з розвитку людських ре-сурсів в освіті для дорослих із академічних установ і закладів неформальної освіти зазначених країн, а також Узбекистану, Грузії, Вірменії.

Змістовними й пізнавальними виявилися презен-тації, присвячені особливостям підготовки фахівців для освіти дорослих, підготовлені представниками всіх країн Східного партнерства. Зокрема, від України ди-ректор Інституту педагогічної освіти та освіти дорос-лих НАПН України Лариса Лук'янова презентувала національну систему освіти для дорослих. Вона під-креслила, що освіта дорослих охоплює увесь ком-плекс організованих освітніх процесів, незалежно від змісту, рівня й методів (формальних, неформальних та інформальних), які дають можливість продовжувати освіту, оновлювати знання, набуті в школі, ВНЗ та ін.,

Олена Аніщенко,

доктор пед. наук, завідувач відділу андрагогіки ІПООД НАПН України

а також практичне навчання, завдяки чому особи, яких суспільство вважає дорослими, розвивають свої здібності, збагачують знання і досвід, підвищують про-фесійну кваліфікацію або ж опановують нову профе-сію й таким чином беруть участь у збалансованому й незалежному соціальному, економічному та культур-ному житті держави. Жваве обговорення викликала й доповідь щодо досвіду підготовки фахівців для освіти дорослих Торгово-промислової палати Республіки Молдова (Вікторія Копічі).

Плідній роботі в рамках Академії сприяла уні-кальна команда міжнародних експертів, запрошених до Академії: де Ваель Вінсент Аллан Сьюзен (експерт з управління змінами, Changing World, ERNЕС, Hoffice Brussels, Бельгія, Брюссель); Лариса Йогі (доктор пе-дагогічних наук, професор, завідувач кафедри освіти дорослих, Таллінський університет, Естонія); Тетяна Клоуберт (доктор філософії, науковий співробітник кафедри педагогіки, Університет Аугсбургу, Федера-тивна Республіка Німеччина); Сузанна Латке (магістр у сфері освіти дорослих, Інститут освіти дорослих DIE, Бонн, Федеративна Республіка Німеччина); Томс Урдзе (директор консалтингової компанії з освітніх по-слуг ICD Riga, Рига, Латвія). Міжнародні експерти оз-наййомили учасників з різними аспектами, технологіями і світовими тенденціями розвитку систем підготовки фахівців для освіти дорослих.

Значним розмаїттям вирізнявся тематичний спектр виступів експертів та учасників Академії. Так, бізнесмен, тренер де Ваель Вінсент Аллан Сьюзен оз-найював учасників із здобутками нейробіології, психо-логії в контексті проблеми освіти впродовж життя та запропонував низку цікавих вправ (й зокрема «Канву співробітництва»), що мають беззаперечне практичне значення для налагодження успішної роботи в ко-манді. Учасники вчилися визначати приналежність до моделей певних біотипів, оцінювати роботу команди

(за метою, фактором розширення можливостей, відносинами / комунікацією, продуктивністю й гнучкістю роботи, ви-знанням / повагою, моральним станом та ін.).

Лариса Йогі презентувала естонський досвід навчання й професійної підготовки фахівців для освіти дорослих. Педагог і науковець ознайомила присутніх з методом колективної взаємодії Photovoice, а під час виконання вправ учасники навчилися поєднувати фотографування й колективні соціальні дії за схемою: фото – нарратив – обговорення – аутрич-праця – консультування – рішення. Використання зазначеного методу уможливило створення групових презентацій на соціально значущу тему, а саме – освіти дорослих шляхом залучення фотографій, думок, умовиводів учасників.

Презентація Тетяни Клоуберт уособлювала результати історичного аналізу розвитку професіоналізації фахівців з освіти дорослих. Експертом і дослідницею було реконструйовано основні складники професійних ролей «едукаторів» дорослих, особливості сприйняття ними зовнішніх образів та їх самосприйняття, а також вимог до професіоналізації. Обгрунтовано висновок про те, що освіта дорослих є «пошуковим просуванням»: пошук шляхів подолання розриву між (новими) вимогами суспільства та особистими інтересами, між відповідними вправами і можливими вигодами, між зруйнованими «однозначностями» і пошуком нових смислів.

Сузанна Латке як представник Інституту Освіти Дорослих (DIE) з Німеччини поділилася досвідом науково-дослідної діяльності, що поєднує теорію, дослідницьку роботу та практику в галузі освіти дорослих. Одним із напрацювань Інституту, здійсненим за підтримки DVV International, є навчальна програма Curriculum GlobALE, що являє собою міжнародну рамку з підготовки тренерів і взагалі фахівців для роботи з дорослими. Учасники Академії мали нагоду ознайомитися з модульною структурою програми Curriculum GlobALE, визначити доцільність, можливості та напрями її використання в країнах Східного партнерства.

Слухачам Академії було запропоновано створити національні дослідницькі проекти. Так, для роботи над

розробкою національних проектів, присвячених розв'язанню проблеми підготовки фахівців для освіти дорослих (у т. ч. і можливості програми Curriculum GlobALE), представниками кожної із запрошених країн було створено команди (за регіональним принципом). Командна робота вибудовувалася як цілеспрямована спільна діяльність / співтворчість учасників, які вирішують загальне завдання на основі інтеграції знань у різних професійних галузях за правилами, виробленими спільно.

Співпраця в національних командах уможливила створення тематичних проектів, в яких було запропоновано нові підходи та ідеї, стратегії розвитку системи освіти, спрямованої на підготовку фахівців для роботи з дорослими. Для цього перед учасниками були поставлені такі завдання: змодельовати цільові групи для освіти дорослих; визначити головні складники системи підготовки фахівців у неформальній та формальній освіті, а також реальне становище освіти дорослих, головні виклики на шляху до створення окресленої системи підготовки фахівців для освіти дорослих, заходи для розв'язання проблем, що виникли.

Українська команда в складі Олега Смірнова (Інформаційно-дослідницький центр «Інтеграція і розвиток», Лариси Лук'янової та Олени Аніщенко (Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України), Анаполія Безпалока (ГО «ОМЦ Плюс», Полтава), Ганни Гулі (Територіальний центр соціальних послуг Голосіівського району м. Києва), Сергія Прийми (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького), Вікторії Талашкевич (ГО «Прес-клуб реформ», Кіровоград), Оксани Шуневич (Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти) презентувала себе як творча спільнота, діяльність якої спрямована на дослідження можливостей освітніх середовищ, пошук альтернатив в освіті дорослих. Приєднання до нашої команди Аніпи Якобсон (доктор філософії, регіональний директор DVV International в Україні, Молдові та Білорусі), Тетяни Клоуберт (доктор філософії, Федеративна Республіка Німеччина, Аугсбург, Університет Аугсбургу) безперечно сприяло посиленню колективного інтелектуального, патріотичного потенціалу. В ході колективного обговорення учасники дійшли висновку щодо доцільності визначення культурно-освітніх потреб фахівців для роботи з дорослими, розробки нормативно-правового забезпечення освіти дорослих, підготовки тренерів і мультиплікаторів для освіти дорослих, науково-методичного забезпечення підготовки фахівців для роботи з дорослими, а також популяризації ідей освіти впродовж життя. Члени команди виявили стійку мотивацію, незалежність думок, творчість і наполегливість у здійсненні цілей колективного проекту.

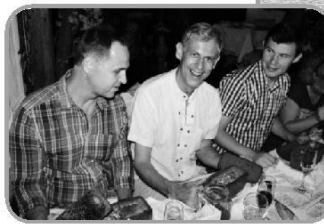
Підсумком Регіональної Літньої Академії – 2015 стала візуалізація національними командами розроблених проектів щодо реалій і перспектив підготовки фахівців для роботи з дорослими. Слід акцентувати

увагу на ґрунтовності розроблених і презентованих колективних проєктів і професіоналізмі учасників у підготовці виступів за результатами проєктної діяльності. Учасниками сформульовано пріоритетні завдання й відповідні заходи щодо їх розв'язання в галузі підготовки фахівців для освіти дорослих. Результатом реалізації зазначених національних проєктів, розроблених під час колективної роботи, передбачається підготовка організаторів навчання дорослих, зорієнтованих на діяль-

ність у галузі освіти дорослих з різних напрямів формальної, неформальної, інформальної освіти, які здійснюватимуть навчання, консультування, організаційно-управлінські функції в освітньому середовищі для різних категорій дорослих, забезпечуватимуть надання їм соціальної допомоги та ін.

Знання, вміння, навички, здобуті українською командою під час роботи в Літній академії країн Східного сусідства, передбачається використати з метою розробки нових і вдосконалення чинних навчальних програм, їх методичного забезпечення для підготовки просвітян дорослих у форматі формальної, неформальної освіти, а також програм для ВНЗ у контексті неперервної освіти; розробки державного освітнього стандарту вищої освіти за спеціальністю «Андрогогіка», пакету документів щодо введення спеціальності «Андрогогіка» до переліку спеціальностей і її науково-методичного забезпечення, а в майбутньому – введення професії «андрагог» до класифікатора професій України; розвитку андрагогічної компетентності фахівців, що сприятиме мультиплікації отриманих знань, здійсненню викладацької, науково-дослідної діяльності в освіті дорослих і для освіти дорослих.

Робота Академії продемонструвала гнучкість філософії освіти дорослих, а також доцільність поєднання традиційних форм навчання з інноваційними, необхідність розвитку практичних навичок і презентації власних ідей. І, безперечно, досвід та історія успіху учасників Академії сприятимуть розвитку освіти дорослих у країнах близького зарубіжжя. Важливим є те, що для обміну інформацією, досвідом було створено закриту он-лайн платформу на сайті <http://ru.padlet.com/academy2015/info>, яка координується одним із експертів Академії Томсом Урдзе. Використання цієї платформи як своєрідного ресурсного центру уможливило удосконалення проміжних і кінцевих результатів міжнародної співпраці.

Насамкінець вважаємо за доцільне нагадати, що серед необхідних умов для розвитку особистості при взаємодії у групі видається американський психолог-гуманіст К. Роджерс передусім виокремлював створення сприятливого мікро-клімату. Аніта Якобсоне, регіональний директор DVV International в Україні, Молдові та Білорусі разом із очолюваною нею командою (проєкт-менеджери Марія Милогородська та Олена Резнікова, адміністратор Олексій Лихогод) задіяли різноманітні ресурси, що дозволило розробити змістовну навчальну, культурну (зокрема – екскурсійну) програму й створити для учасників Літньої академії – 2015 сприятливі умови для комфортного навчання й відпочинку, які максимально забезпечували ефективність культурно-освітньої взаємодії. А тренер – фасилітатор Томс Урдзе повсякденно сприяв продуктивності навчання, зберігаючи об'єктивність у поєднанні з умінням не концентруватися на дрібницях обговорень, допомагав групам працювати в команді з урахуванням точок зору й індивідуальної активності кожного. Усе це в поєднанні з презентаціями, диспутами та дискусіями, вправами, запропонованими тренерами, сприяли ефективній співпраці учасників, спрямованій на розв'язання завдань розвитку національних систем освіти для дорослих.

Регіональна Літня Академія країн Східного партнерства стала для її учасників прекрасною нагодою насолодитися навчальним процесом й паралельно відчувати національний колорит України, гостинність і комфорт бази відпочинку «Бухта вікінгів». Академію можна назвати другою домівкою для представників країн Східного партнерства. Вона виявилася творчим майданчиком для знайомства з однодумцями з інших країн, покращення навичок спілкування іноземною мовою (цьому якнайкраще сприяв досвід перекладача і педагога Сергія Коломійця), дозволила дізнатися багато нового на лекціях, семінарах та в межах інших організаційних форм формалізованого й неформального навчання, запропонованих тренерами та експертами.

Для візуалізації роботи Академії країн Східного Партнерства можна подивитися відеосюжет, знятий Львівським обласним телебаченням і розміщений за адресою:

<https://www.youtube.com/watch?v=OFKc1IMypa0&feature=youtu.be>